

Sarita River

huu-ay-ahts hjärta

Text och foto: Carl Johan Gurt

För huu-ay-aht, Kanada, har fyra viktiga åtgärdsprogram startat; att restaurera uppehållsplatserna för laxyngel och att plantera ut laxrom, att gräva ur de värsta stenansamlingarna i älven, samt att plantera ut trädplanter längs de viktigaste dalsidorna. Laxarna är av samma arter och genetiska stockar som alltid funnits i älven. Projektet känns mycket angeläget.

På 1930-talet började skogsavverkningen av "The Sarita River Valley". Regnen i detta område med tempererad regnskog ledde till att lera och stenar spolades ner i älven och laxen utrotades. Fortfarande avverkas skogar i British Columbia i hög hastighet. Chief councillor Robert Dennis ser dock ljusst på framtiden efter att nya avtal ingåtts och skogsbolaget Weyerhaeuser visat sig vara mer resonabla och öppna för indianernas krav än det tidigare skogsbolaget MacMillan Bloedel, och man praktiserar idag, i relativt stor omfattning, så kallad "selective logging", d.v.s att man tar ett träd här och ett där. Detta sparar skogen. Fyra viktiga åtgärdsprogram har startat; att restaurera uppehållsplatserna för laxyngel och att plantera ut laxrom, att gräva ur de värsta stenansamlingarna i älven, samt att plantera ut trädplanter längs de viktigaste dalsidorna. Laxarna är av samma arter och genetiska stockar som alltid funnits i älven och trädplantorna som planteras ut av samma arter som alltid växt och trivts där. Projektet känns mycket angeläget då "över 800 av British Columbias laxbestånd löper risk att dö ut eller redan har försvunnit. Till största delen beror det på att deras habitat har förstörts" (Chadwick, D.H., 2004:108).

Hos huu-ay-aht, en av nuu-chah-nulth's grupper, har närheten och beroendet av vatten genom historiska omständigheter inneburit både sorg och glädje. Huu-ay-aht bor längst ut vid Stilla havet på den södra sidan av Berkeley Sound på västkusten av Vancouverön. De är en av de 17 grupper, eller stammar, som utgör nuu-chah-nulth i Kanada. De räknas till de södra nuu-chah-nulthgrupperna i Kanada. I USA på nordspetsen av Washington-staten, på Olympic-halvön, bor makah-nation, som också de är en nuu-chah-nulth grupp. Inom nuu-chah-nulth räknar man med de nordliga, de centrala och de sydliga grupperna. Huu-ay-aht är idag mycket politiskt

Huu-ay-aht har sju ärftlighetshövdingar, alla har sina egna ärftlighets-symboler, totempålar, masker, sånger, skullror, danser. Dessa ses strikt som ytterst privat egendom. Varje har också sin egen "House Post", en slags liten totempåle som förr stod inne i de traditionella långhusen men som nu i en förändrad modern kontext placerats ute alldeles vid strandkanten precis bredvid deras by Anacla. Foto: Carl Johan Gurt, Juli 2006.

aktiva och har genom sina politiska ansträngningar lyckats genomdriva många positiva förändringar. De är en av de grupper i British Columbia som har erhållit självbestämmande, eller en relativt hög grad av självbestämmande över sitt eget område, och lämnat "The Indian Act". Detta innebär att de fått en större kontroll över sitt eget territorium och nu kan bestämma mer över sitt eget område. Det innebär dock att de förlorat sin status som indianer och nu inte längre är skattebefriade och inte heller har t.ex. fri sjuk- och tandläkarvård. Det de får istället är dock en väsentligt större möjlighet att påverka sina egna liv och sin framtid. För mer information se, Gurt (2006), "Olöst problem: Landrättighetsfrågan i British Columbia, Kanada", i Fjärde Världen, nr 1-2/2006.

Politiska framgångar

Genom intensiv politisk aktivitet har huu-ay-aht också lyckats få fram avtal med provinsregeringen om hur resurserna i deras område skall skötas, i enlighet med deras önskemål. Dessa önskemål är delvis förankrade i deras världsbild enligt etiken från den förkristna religionen, den gamla jägar- och fiskarreligionen, som i allra högsta grad lever hos huu-ay-aht, liksom hos flera andra nuu-chah-nulthgrupper. I juli 2006, berättade Chief councillor Robert Dennis för mig hur man ser på resursfrågan; "We still perceive the issue as a spiritual matter" (personlig intervju, juli 2006, Sarita River). De resurser som huu-ay-aht är mest beroende av är laxfisket och skogsnäringen. Faktum är att relativt många grupper av ursprungsbefolkningen längs British Columbias kust nu efter mycket lång och hård kamp för sina politiska och ekonomiska rättigheter mer och mer får rätt i sina strävanden även om förändringarna går lite långsamt. Vad gäller fisket och fiskerättigheter säger Harris om den aktuella situationen 2008,

Although treaty negotiations have been slow to produce treaties, and court cases have been inconclusive, it is clear that these processes will provide Native peoples in British Columbia with greater access to and control over the province's land and resources than they have had since the the imposition of indian reserves and Canadian fisheries law in the late nineteenth century. The principal legal basis for this transformation lies in the growing recognition of Aboriginal rights and title as legal interests that confer rights to land and resources, including fisheries. The Indian reserve geography of British Columbia, premised on access to the fisheries, may also be understood as evidence of those rights; the refusal to recognize the connections, indicative of their denial. That geography should also be seen as one of the grounds that support a renewed Native presence in the fisheries. (Harris, D.C., 2008:198)

"Interim Measures Agreement"

Ett av deras viktigaste avtal signerades i maj 1998 med provinsialregeringen. Det var ett så kallat I M A, "Interim Measures Agreement", ett tillsvidare gällande åtgärdsavtal som gör att huu-ay-aht till relativt stor del får bestämma hur resurserna skall användas i deras traditionella område. Genom detta avtal har det skapats ett "joint forest council", ett organ för skogsskötseln. Rådet

Under alla år av kalavverkning fylldes Sarita sakta men säkert av stenar av olika storlek. Det kraftiga regnandet, speciellt vissa årstider, och de kalavverkade bergssluttningarna, ledde till en omfattande erosion. Älven rinner nu fram under ibland fem meter sten. I älvräddningsprojektet ingår att gräva undan de värsta av dessa stenansamlingar. Sarita River, Juli 2006. Foto: Carl Johan Gurt.

Huu-ay-ahts har flera kanoter – dels med det typiskt stiliserade varghuvudet i fören som nästan alla nuu-chah-nulths kanoter har, dels som här med åskfågeln's huvud snidat i fören. Foto Carl Johan Gurt. Juli 2006

består till 50% av representanter för provinsialregeringen och till resten av huu-ay-ahts. Genom att skriva på avtalet så förband sig provinsialregeringens "Ministry of forests" att kontinuerligt konsultera huu-ay-aht first nation i alla ärenden som gäller beslutsfattande i frågor relaterade till skogsbruk i det 17 800 hektar stora område som utgör huu-ay-ahts traditionella territorium. När avtalet signerades, hölls en speciell ceremoni. Huu-ay-ahts förste ärfthetshövding Spencer Peters, (huu-ay-aht har totalt sju ärfthetshövdingar), var mycket nöjd med vad som åstadkommits, och sade : "This sets the stage for sustainable forestry on our traditional lands", och vidare, "That's important for all of us, because we have seen what happens when our fish and forests aren't looked after" (Parfitt, n.d.:22). Det nya avtalet hindrade dock inte det vid den tiden mest aktiva och största skogsbolaget MacMillan Bloedel från att fortsätta hugga ned träd, men det signalerade att det inte accepterades att bolaget skötte sina affärer på ett sätt som bröt mot huu-ay-ahts "aboriginal rights" eller intressen. 2006 var MacMillan uppköpta av Amerikanska Weyerhaeuser, som Robert Dennis berättade sköter skogsavverkningen på ett väsentligt mildare och bättre sätt, och dessutom är mer resonabla och känsliga för indianska krav. De lyssnar på indianerna. Idag praktiserar man i relativt stor omfattning, "selective logging", d.v.s att man tar ett träd här och ett där. Detta sparar skogen. Chief Councillor Robert Dennis ser därför relativt ljusst på framtiden och hoppas att med bättre skogsbruk och med de åtgärdsprogram för laxfisket huu-ay-aht nu startat, skogsåterplantering, romkläckningsstationer, restaurering av älvar, återplantering av lax, biotopvård med mera, ska man i en framtid återigen kunna bli självförsörjande på eget laxfiske. Olika nuu-chah-nulth grupper har länge protesterat mot den brutala skogsavverkning som har drabbat deras traditionella områden. Ett av de mest kända fallen är från 1993 när ahousah och tla-o-qui-aht protesterade mot

För att ge de uppväxande laxynglen skugga och skydd från fåglar samt bra viloplats i älven, har huu-ay-aht i samarbete med biologer byggt upp timmerbrötar som dessa. Stockarna har flugits in till älven med helikopter och lagts på plats. För att hålla dem fast tyngs de ned av stora stenar. Stenarna och stockarna är festsurrade med rostfri stål vajer. I både stock och sten har man borrarat hål för att vajern verkligen ska kunna hålla fast det tunga godset. I de orörda älvarna bildas timmerbrötar naturligt vilket är essentiellt för laxynglens överlevnad. Foto: Carl Johan Gurt, Juli 2006.

avverkningsplanen som låg över clayoquotsundet. I detta område ligger bland annat Meares Island som vi också härifrån Sverige samlade in pengar till, se Ocean 1994. Denna protestaktion 1993 blev så starkt uppmärksammas också internationellt, bland annat av TV, att British Columbias provinsialregering ändrade sig och istället beslöt att åtminstone i hög grad skydda området. Meares Island blev en "tribal park" som sköts av nuu-chah-nulth själva. Den skogsavverkning som nu bedrivs är av typen selektiv avverkning, eller i alla fall till största delen.

De viktigaste åtgärdsprogrammen

De resultat man uppnått är mycket lovande. De två viktigaste åtgärdsprogrammen är restaureringen av älvar, själva uppehållsplatserna för laxynglen och utplanteringen av laxrom. Man planterar in de arter av Stilla havslax som levde där tidigare. Laxrommen kommer från den spillra av laxstammen som fortfarande i mycket begränsad omfattning leker i älven. På så sätt är det rätt genetisk stock på de laxyngel som kläcks och lever sin första tid i älven. Vattnet är fortfarande mycket rent, skadan på älven är i första hand mekanisk. Stenar, grenar, stubbar och lera har fyllt igen stora partier av den tidigare högproducerande laxälven. Robert Dennis berättar att av totalt 35 laxförande älvar är det idag bara sju stycken som fortfarande fungerar, och av dessa bara tre som producerar bra i huu-ay-ahts traditionella område, jfr. Chadwick ovan. Man har därför mycket arbete framför sig och det kommer att kosta mycket, miljontals kanadensiska dollar. Under de år (11 år 2006) som Robert Dennis varit politiskt vald hövding har huu-ay-aht erhållit fina ”grants” för att kunna fortsätta med sitt miljövarsarbete. ”Fisheries renewal British Columbia” och ”Forest renewal British Columbia” har bidragit, liksom det numera av amerikanska Weyerhaeuser uppköpta skogsbolaget MacMillan Bloedel. Stor vikt läggs vid att plantera in laxar av de genetiska stockar som levde i älven förut. Detta för att motverka den problematik med odlad lax vi har längs hela nordvästkusten, att odlad lax helt tar över istället för naturlaxen. Detta leder till alltför stor procent av laxarna i en älv är odlade vilket alltså leder till genetisk utarmning, och på lång sikt försämrar laxens chanser till överlevnad (Bragg, J.,1993:31) (Levin, P.S., Schiewe, M.H. 2001:226-227).

Valjakt och traditionell ekonomi

Liksom nästan alla nuu-chah-nulthgrupper var huu-ay-aht skickliga valjägare. De var också en av de grupper som ägnade sig åt valjakt längst. De har också idag vissa planer på att i en begränsad skala återuppta valjakten. Här följer de makah i USA som 1994 efter att den Kaliforniska grävålen togs bort från listan av utrotningshotade djur bestämde sig för att åter igen jaga val (Sullivan, 2002:23). Enligt Bovechop som undersökt det arkeologiska materialet och ”oral history”, det vill säga makahs egna muntliga tradition, har makah jagat val och andra marina däggdjur i flera tusen år från cederträkanoter (Bovechop, Janine, 2004: 407). HUU-AY-AHT Tom Mexsis Happynook har i artikeln ”Indigenous whalers and traditional resource management knowledge” publicerad i Indigenous affairs No.2, April – May – June 2000, argumenterat varför huu-ay-aht vill ta upp valjakten igen (Happynook, 2000: 63–4). Han menar att huu-ay-aht måste ha rätt att ägna sig åt sin traditionella ekonomi, speciellt när det euro-kanadensiska samhället genom sin tidigare kalhuggningspolitik i deras traditionella område till stora delar förstört deras laxälvar. Detta är fullt vetenskapligt belagt och fastslås t.ex i en rapport som skrevs redan under tidigt 90-tal, ”Viability Assessments and Management Considerations For Species Associated With Late-Successional and Old-Growth Forests on the Pacific Northwest”. Denna rapport bevisar att detta är fallet. Bragg skriver att rapporten, ”... concluded that the impact of past forest management on fish habitat was pronounced; much habitat has been lost or degraded due to past and present logging” (Bragg,J.,1993:32). Laxen var grunden för för huu-ay-ahts kultur och fisket var mycket rikt till fram för

*Framsidan av huu-ay-ahts "House of Huu-ay-aht" invigt år 2000. Det mycket stora långhuset är ett av de största i Nordamerika och har helt byggts av huu-ay-aht själva. Enorma stockar av röd ceder håller upp taket. Framför det står två välkomstfigurer: en manlig och en kvinnlig. Jag lutar mig mot kvinnofiguren.
Foto: Robert Dennis, Juli 2006.*

bara ett par decennier sedan. Huu-ay-aht är speciellt svårt drabbade eftersom skogsavverkningen i deras område var speciellt omfattande. Andra nuu-chah-nulth grupper har klarat sig väsentligt bättre även om laxfisket speciellt de sista tio åren försämrats rejält. Detta gäller tyvärr också många platser på nordvästkusten, jfr. Chadwick ovan. Lichatowich säger i detta sammanhang,

- » *The people of the Pacific Northwest must answer some important questions: Do they value salmon enough to restore habitat and pull the fish back from the brink of extinction? Are they willing to save the salmon even if it means changing the way the industrial economy uses the region's land and water? And if they are not willing to take the necessary changes, will a Pacific Northwest without salmon retain its appeal as a high-quality environment for people? For many of the region's residents, restoring the Pacific Salmon is an important goal. Anglers enjoy fishing and the taste of fresh salmon. Native Americans harvest salmon to satisfy commercial, cultural, and religious needs. Commercial fishermen want to continue fishing as a way of life. Many northwesterners view the salmon as an important symbol of a clean and healthy environment*
(Lichatowich, J., 1999:7)

Skulptur av Tim Paul, Hesquiaht, 2006. Tim är en av nuu-chah-nulths bästa träsnidare och här visas detaljer från en skulptur, som på framsidan visar hur månen stjäls av en jättstor övernaturlig "codfish", och baksidan som vi ser här visar bland annat "star man". Tim skapar ofta skulpturer med tema ur nuu-chah-nulths levande mytologi och legender.

Också Charlotte Coté från undergruppen tse-sha-aht menar, liksom Happy-nook, att det är viktigt att nuu-chah-nulth åter igen får jaga val inte bara ur kulturell/rituell synpunkt utan också ur ett rent födo-, hälsoperspektiv. Charlotte Coté är Associate Professor of American Indian Studies at the University of Washington i Seattle. Hon menar att nuu-chah-nulths nuvarande liv med en föda av "... processed foods, high in saturated fat and sugar ..." har lett till en väsentligt sämre hälsa och varit grunden för många sjukdomar som uppstått bland dem (Coté, 2010: 196). Hon fortsätter,

- » *Today, Makah and Nuu-chah-nulth health is a long way from that our ancestors, and our communities, as well as other indigenous communities worldwide, suffer from chronic, debilitating, and life-threatening diseases, largely because of dietary changes. Recent studies conducted among the indigenous groups in northern Canada and Alaska are discovering the health benefits of sea mammal meat, blubber, and fat. Clinical trials being conducted on indigenous whaling peoples throughout the world found that a traditional diet rich in sea mammal oil dramatically decreased the risk of death from heart disease, reduced symptoms of diabetes, and helped alleviate symptoms of arthritis and other chronic diseases. (Ibid.)*

Landrättighetsfrågan och de traditionella resurserna

Tyvärr har alla de av nordvästkustindianerna som bor i British Columbia fortfarande ett antal större problem. Landrättighetsfrågan, samt frågan om de traditionella resurserna, skogen och fisket, är de två största, jfr. Harris ovan. British Columbias skogar avverkas fortfarande i en hög takt, vilket stör den ekologiska balansen kraftigt. Laxynglen, till exempel, får svårt att överleva, på grund av erosion av älvbankar. Förenklat händer detta vid en för stor skogsavverkning vid i synnerhet den flodstrandnära skogen: överblivet gren och barkspill hamnar till en del i vattnet, vilket när det bryts ned förbrukar stora mängder syre i vattnet. Syrebristen leder till fiskdöd. Dessutom skadas rent mekaniskt laxens, öringens och de övriga fiskarternas lekplatser. Detta leder också till att sand, jord, och grusmassor spolats ner i älvarna, vilket även det skadar och kväver laxyngel och andra fiskarter. I normala fall försörjer den flodstrandnära skogen fiskyngeln med nedfallande insekter, vilket utgör större delen av deras föda i de här områdena. Det värsta är dock att insektsfaunan också försvinner vid träдавverkningen, vilket leder till födobrist för uppväxande lax och andra fiskyngel. Fisken hotar att dö ut helt om detta händer i för stor utsträckning.

Lagra överskottet av föda

Björnar liksom vargar hotas också av detta då de under vissa årstider är mycket beroende av den lekande laxen för föda. Vidare fiskar en del asiatiska nationer med så kallade drivnät i Stilla Havet, nät som kan vara fem svenska mil långa, vilka över en natt kan döda närmare en hel älvs årslaxproduktion. En hel del illegalt fiske av denna typ förekommer också. Försörjningen för många nordvästkustindianer är fortfarande, hos vissa grupper till 90 procent indirekt eller direkt fisket. Man fiskar främst lax och hälleflundra, samt

olika torskarter, sill och bläckfisk. Det oerhört rika fisket är grunden till de nordvästkustindianska kulturerna. Genom det rika fisket under vår, sommar och höst, fick man ett stort ledigt vinterhalvår. Det var då man ägnade sig åt sin konst och sina ceremonier, som i omfattning tillhör de mest elaborerade i världen bland ursprungsbefolkningar. Genom att man kunde lagra överskottet av föda, var man vintertid bofasta. Detta är unikt för en jägar- och fiskarkultur, och återfinns oftast bara hos jordbrukande folk. En del jakt är fortfarande av betydelse. För de nuu-chah-nulth-grupper som bor inåt land på Vancouverön är jakt fortfarande av stor betydelse, så till exempel hos muchalaht. Hos dessa är jakten viktigare än fisket.

Förstörelsen av Sarita-River och andra älvar

Redan på 1930-talet började skogsavverkningen och kalhuggandet av ”The Sarita River Valley”. Kalhuggandet skulle pågå till cirka 1960, och Robert Dennis berättade att det då längs hela den långa älvdalen inte fanns annat än stubbar. Att man fick tillstånd att avverka så mycket berodde på att man spred ut en lögn om att flertalet träd i detta område var infesterade av ”The hemlock looper”, en skadeinsekt. Detta var som sagt inte fallet. På grund av detta påstående om skadeinsekten fick skogsbolagen köpa virket mycket billigt, till så kallade ”stumpage-prices”, stubb-priser. Enligt Robert Dennis var detta endast en bluff för att få utföra denna totalavverkning.

Stenar, grenar, lera och stubbar

I det mycket regniga klimatet med tempererad regnskog som föreligger på Nordamerikas nordvästkust, kunde det här inte leda till något annat än katastrof. Med regnet spolades grenar, lera, stubbar och framför allt stenar ned i älven som fylldes upp av detta material, som definitivt inte skulle vara där. Laxynglen hade inte stor chans att överleva i en älv där nu vattenströmmen rann fram under ibland 5 meters höjd av stenbumlingar. Dalsidorna spolades ibland också helt rena så att ingen vegetation kunde slå rot där. Sakta men säkert gick en av huu-ay-ahts finaste och mest produktiva laxälvar mot sin totala död. De få laxar som återvände till Sarita för att leka och hade undgått överfisket i Stilla havet, hade för lite utrymme och leken lyckades inte så ofta. Sarita höll en gång mycket fina bestånd steelhead, havsvandrande regnbåge, olika öringsarter, kungslax, hundlax och coho, ytterligare en av Stilla havslaxarterna. När Sarita och andra älvar dog ut var de flesta huu-ay-ahts tvungna att flytta. Laxen var mer eller mindre helt borta och även stora delar av skogen runt älven.

Anacla

Idag är huu-ay-aht cirka 600 personer och cirka 110 bor fortfarande i deras traditionella by Anacla. Robert Dennis berättar att man idag för personerna som bor i Anacla fått ned arbetslösheten till noll procent från 70–80 procent tidigare. Skogsprodukter från de egna skogarna är huu-ay-ahts största inkomstkälla. HUU-ay-aht driver också en stor camping-plats vid vackra Pacheena Bay alldeles nere vid Stilla havet. Den ger dock inga större inkomster utan går precis bara runt.

Kalhygge Vancouver Island 1993. Kalhyggen som detta är mycket vanliga över hela Vancouverön och faktiskt i hela British Columbia. Problemet med denna form av avverkning är bland annat jorderosion utarmning av skogens mångfald både till flora och fauna. Kalhyggerna kan också vara mycket stora. Vid nyplantering planteras oftast bara en sorts träd.

Sju ärftlighetshövdingar

Huu-ay-aht har 7 stycken ärftlighetshövdingar och Spencer Peters är ”Kliishin”, ”first hereditary chief”. Ärftlighetshövdingarna har erhållit sina positioner genom arv. De är ättlingar till personer som ibland för mycket länge sedan erhållit dessa positioner. Dessa personer kan enligt uppgift ha blivit en första ärftlighetshövding genom ett möte med ett mycket starkt övernaturligt väsen för mycket länge sedan. Händelsen finns mycket noggrant bevarad i muntlig form, i familjens samling av familjelegender. En legend kan ha utspelat sig för mycket länge sedan, men inte längre än att legenden både är lokaliserad och personifierad, dvs. man vet var och vem som är huvudpersonen i legenden. Huu-ay-aht lyckades 1996 stoppa skogsavverkningen på ett för dem heligt berg, där man ber till Nas, skaparen enligt nuu-chah-nulth. Heliga platser är som regel hos nuu-chah-nulth oftast en mycket individuell affär i deras starkt personliga religionsutövning, men större platser som heliga berg är kända och respekterade av långt fler, ibland i praktiken hela stammen. Det är framför allt nuu-chah-nulths två viktigaste ritualer

Laxfiske i Somass River, juli 2010. För tse-sha-aht och hupacasaht är fisket av stillahavslaxen Sockeye essentiellt. Ett så fint fiske som man har här hoppas man relativt snart ha också i Saritafloden. Med restaureringsarbetet och utplantering av fisk kommer det att bli fullt möjligt. Foto: Carl Johan Gurt, juli 2010.

Insamling till älv- restaureringen

För att stödja huu-ay-ahts älv-restaurering startar vi nu insamling till deras arbete. Stöd gärna insamlingen, insamlingskonto, Swedbank; clearing-nummer 8327-9, kontonummer: 923431483-0 SARITA RIVER.

”Uusimich”, det riktade visionssökandet och ”Teetch-tsim-itch”, riten för långt liv och hälsa som utövas individuellt. Platserna där dessa ritualer utövas är så hemliga att ofta bara två, tre familjemedlemmar känner till exakt var de befinner sig.

Skydd genom Kanadas domstolar

Idag försöker nordvästkustindianerna få flera av sina heliga platser skyddade genom Kanadas domstolar och de olika nordvästkustindianska grupperna har använt lite olika politiska strategier för att uppnå detta. Michael Lee Ross har i boken ”First Nations Sacred Sites in Canada’s Courts”, publicerad av UBC-press 2005, noggrant beskrivit detta. Likaså Michael Harkin har beskrivit heliga platser för nordvästkustindianerna i en artikel från 2004, ”Sacred Sites on the Northwest Coast”, publicerad i Acta Americana, Vol. 12, No 2, 2004. Huu-ay-aht säger: ”People want to pray on the mountains close to Nas”. De berättar också att huu-ay-aht fortfarande utför nuu-chah-nulths riktade visionssökande ”Uusimich”, ”spiritual bathing”. För att få hjälp med restaureringen av speciellt Sarita-floden väddar huu-ay-aht nu om ekonomiskt stöd också internationellt. ♦

Bibliografi

- Personlig intervju Chief Councillor Robert Dennis, Sarita River, Vancouver Island. Juli 2006. Fältanteckningar, Carl Johan Gurt, Juli 2006.
- Atleo, Richard, 2005 Tsawalk, A Nuu-chah-nulth Worldview, University of British Columbia Press, Vancouver, Toronto 2005.
- Beck, Mary Giraud, 1991, Shamans and Kushtakas, North Coast Tales of the Supernatural, Alaska Northwest Books, Portland, Oregon. 1991.
- Bowechop, Janine, 2004, Contemporary Makah Whaling, Coming to shore, Northwest Coast Ethnology, Traditions and visions, edited by Marie Mauzé, M. Harkin, Sergei Kan. University of Nebraska Press, Lincoln and London 2004.
- Bragg, John, 1993, Salmon out of Sync, Pacific Fishing, September 1993.
- Chadwick, D.H., 2004, Perfekt balans, Från spökräkor och gråvalar till laxar och uråldriga skogar. Clayoquotsundet i Kanada är en symfoni av liv. National Geographic, Nr. 12 (9/11 – 22/11) 2004.
- Coté, Charlotte, 2010, Spirits of our Whaling Ancestors, Revitalizing Makah & Nuu-chah-nulth Traditions, A Capell Family Book, University of Washington Press, Seattle & London, University of British Columbia Press, Vancouver & Toronto 2010.
- Department of fisheries and Oceans, 1987–88, Salmonid Enhancement Program 1987–1988 Update, Department of Fisheries and Oceans Salmonid Enhancement Program, 555 West Hastings Street, Vancouver, B.C. V6B 5G3.
- Gurt, Carl Johan, 1994, Totempålnarnas förloerade land, Ocean 1994.
- Gurt, Carl Johan, 1995, The Case of Traditional Native Economy, Logging and Pollution on the Northwest Coast of North America, ingår i; Indigenous Peoples and Democracy: An interdisciplinary Approach to a global Issue, 1995.
- Gurt, Carl Johan, 2006, Olöst Problem: Landrättighetsfrågan i British Columbia, Kanada, Fjärde Världen 1-2/ 2006.
- Gurt, Carl Johan, 2008, Nuu-chah-nulth indianerna på västkusten av Vancouverön – En sydlig utlöpare av en äldre cirkumpolär kultur? 45 sid. Ill. S 181-225, Ymer årsboken 2007, publicerad 2008.
- Happynook, Tom Mexsis, 2000, Indigenous Whalers and Traditional Resource Management Knowledge, Indigenous Affairs, No. 2, April – May – June 2000.
- Harkin, Michael E., 2004, Sacred sites on the Northwest Coast, Acta Americana, Vol. 12, No 2, 2004.
- Harris, Douglas C., 2008, Landing Native Fisheries, Indian Reserves & Fishing Rights in British Columbia, 1849 – 1925. University of British Columbia press, Vancouver, Toronto.
- Lichatowich, Jim, 1999, Salmon Without Rivers, A History of the Pacific Salmon Crisis, Island Press, Washington, D.C. Covelo, California
- Levin, Phillip, S., Schiewe, Michael H. 2001, Preserving Salmon Biodiversity, The number of Pacific Salmon has declined dramatically. But the loss of genetic diversity may be a bigger problem. American Scientist, The Magazine of Sigma XI, The Scientific Research Society.
- Obayashi, Taryo, 1996, Salmon in myth and ritual in the Northern Pacific area, I Shamanism and Northern Ecology, Juha Pentikäinen, Ed. Mouton de Gruyter, Berlin, New York. 1996.
- Olander, Doug, 2005, Invasion of the Red Demons, Sport Fishing, The Magazine of Saltwater Fishing, November / December 2005. Volume 20, Issue 9.
- Parfitt, Ben, n.d., The Road to Restoration, The Huu-ay-aht First Nation's struggle to save the salmon, published with the assistance of B.C. wild. Writing and editing – Ben Parfitt.
- Ross, Michael Lee, 2005, First Nations Sacred Sites in Canada's Courts, University of British Columbia Press, Vancouver, Toronto.
- Sullivan, Robert, 2002, A Whale Hunt, How a native American tribe did what no one thought it could. A Touchstone Book published by Simon & Schuster, New York, London, Toronto, Sydney, Singapore.

